

NOTAT 2022-01

EU-strategi om børns rettigheder

Europa-Kommissionen vedtog den 24. marts 2021 den første [EU-strategi for børns rettigheder](#). Strategiens overordnede mål er at skabe det bedst mulige liv for børn i EU og resten af verden. Gennem denne strategi forpligter Europa-Kommissionen sig til at sætte børns interesser i centrum af EU's politik. Som forberedelse til udvikling af strategien, har Kommissionen samarbejdet med børnerettighedsorganisationer i indsamlingen af synspunkter fra over 10.000 børn. Kommissionen har gennem inddragelse af børn udviklet en børnevenlig version af strategien.

Indhold

Strategien består af seks tematiske områder:

1. Deltagelse i det politiske og demokratiske liv: Et EU, der bemyndiger børn til at være aktive borgere og medlemmer af demokratiske samfund
2. Socioøkonomisk integration, sundhed og uddannelse: Et EU, der bekæmper børnefattigdom, fremmer inkluderende og børnevenlige samfund, sundheds- og uddannelsessystemer
3. Bekæmpelse af vold mod børn og sikring af børnebeskyttelse: et EU, der hjælper børn med at vokse sig fri for vold
4. Børnevenlig retfærdighed: Et EU, hvor retsvæsenet opretholder børns rettigheder og behov
5. Digitalisering og informations-samfundet: Et EU, hvor børn kan navigere sikkert i det digitale miljø og udnytte dets muligheder
6. Den globale dimension: et EU, der støtter, beskytter og styrker børn globalt, også under krise og konflikt

1

Derudover indeholder strategien et kapitel om inddragelse af børns rettigheder på tværs af alle relevante EU-politikker.

Strategien indeholder forskellige initiativer som skal udføres på europæisk niveau, samt initiativer der kræver handling i medlemsstaterne.

Rammen for forslaget

Strategiens udgangspunkt er, at barnets rettigheder er menneskerettigheder. Derfor skal alle børn i og udenfor EU have de samme rettigheder og leve et liv fri for forskelsbehandling, bebrejdelser eller intimidering af nogen art. Strategien tager også udgangspunkt i [FN's Børnekonvention](#), som er ratificeret af alle EU's medlemsstater

1

og anerkender alle børns ret til at få den bedst mulige start i livet, til at vokse op glade og sunde og til at udvikle deres fulde potentiale (s. 1).

I forhold til uddannelse, er det Europa-Kommissionens holdning, at alle børn har ret til udvikling af deres vigtigste kompetencer og talenter fra tidlig barndom og gennem hele deres uddannelsesforløb, inklusiv i uformelle læringsmiljøer. Derfor skal inklusive, ikke-adskilte uddannelser af ordentlig kvalitet garanteres til alle børn, uanset race, etnisk oprindelse, religion, tro, handicap, nationalitet, opholdsstatus, køn og seksuel orientering (s. 9).

Selvom børn i EU, ifølge Kommissionen, aldrig tidligere har nydt de rettigheder, muligheder og sikkerhed, som de har i dag, oplever alt for mange børn fortsat at deres rettigheder regelmæssigt tilsidesættes i alvorlig grad. Mange børn er ofre for forskellige former for vold, samfundsøkonomiske udelukkelse og forskelsbehandling, blandt andet på grund af deres egne eller deres forældres køn, seksuel orientering, race, etnisk oprindelse, religion, tro eller handicap. Børn oplever for ofte ikke at blive lyttet til, når de kommunikerer deres bekymringer, og ofte bliver der ikke taget hensyn til deres synspunkter i sager, som er vigtige for dem (s. 2).

Ifølge Kommissionen har COVID-19-pandemien forstærket eksisterende udfordringer og uligheder. Blandt andet bliver børn hyppigere udsat for vold i hjemmet, misbrug og udnyttelse på nettet, samt internetmobning. Procedurer som asyl og familiesammenføring er blevet forsinket. Fjernundervisning har i høj grad ramt børn med særlige behov, meget små børn, børn der lever i fattigdom i marginaliserede befolkningsgrupper og i fjerntliggende områder, med dårlig internetforbindelse eller IT-udstyr. COVID-19-pandemien har også påvirket børns mentale sundhed og der er en stigning i tilfælde af angst, stress og ensomhed. Derudover har mange børn ikke haft mulighed for at deltage i fritidsaktiviteter, som er vigtige for deres udvikling og trivsel (ibid).

Ambitionen med denne strategi er at adressere de nye realiteter og konstante udfordringer som børn er udsat for (ibid).

Inddragelse af børns perspektiver i alle EU-tiltag

Kommissionen vil arbejde for at børns rettigheder bliver integreret i alle relevante politikker, lovgivning og finansieringsprogrammer i EU. Dette vil suppleres med relevante kurser og kapacitetsopbygning til EU's ansatte og øget intern koordinering gennem Kommissionens koordinator for børns rettigheder og dennes team. Derudover vil der blive udviklet en tjekliste til integration af børns rettigheder (s. 22). Nordisk Ministerråd har vedtaget en [tilsvarende politik](#) i 2016, hvis centrale mål er at integrere et børnerettigheds- og ungdomsperspektiv i ministerrådets arbejde.

Relevante uddannelsespolitiske elementer

Europa-Kommissionen sætter fokus på forskellige uddannelsespolitiske elementer.

Europa-Kommissionen vil sætte fokus på børns demokratisk deltagelse på lokalt, nationalt og EU-niveau. Kommissionen vil fremme børns meningsfulde og inklusive deltagelse i relevante beslutningsprocesser i europæiske institutioner og EU-agenturer, det vil blandt andet ske gennem konsultationer målrettet børn. Som et konkret initiativ vil Kommissionen give børn mulighed for at blive en aktiv del af implementeringen af den europæiske klimapagt og den europæiske grønne pagt, gennem at involvere skolerne i uddannelse i bæredygtig klima, energi og miljø gennem [koalitionen for klimauddannelse](#) (s. 4).

Fysisk og mental sundhed spiller en vigtig rolle i Europa-Kommissionens udspil og nogle af de foreslåede tiltag er relevante fra et uddannelsespolitisk perspektiv. Kommissionen sætter fokus på at børn oplever mange mentale sundhedsproblemer, og at skolegangen er en afgørende faktor for børns mentale sundhed. Kommissionen henviser i den sammenhæng til initiativer inden for rammen af [det europæiske uddannelsesområde](#). Skolen har også en vigtig rolle i forhold til børns adgang til sunde måltider. Derfor vil Kommissionen revidere de relevante retsregler for [EU's skoleordning](#) for frugt, grønt og mælk for at sætte fornyet fokus på sunde og bæredygtige fødevarer (s. 8)

Europa-Kommissionen sætter også fokus på 'førskoleundervisning og børnepasning'. Kommissionen problematiserer at deltagelse i dagtilbud er langt lavere blandt børn med handicap, børn fra dårligt stillede grupper, børn med indvandrerbaggrund og romabørn, selvom disse børn er blandt dem som ville have størst nytte af at deltage. Derfor vil Kommissionen fremme [værktøjskassen](#), der har fokus på at sikre inklusion i dagtilbud (s. 9-10).

Europa-Kommissionen ser substantielle problemer med skolefrafald, især blandt drenge og minoriteter. Derudover, på baggrund af PISA-resultaterne, ser Kommissionen også udfordringer med elevernes præstationer i læsning, matematik og naturfag. For at adressere disse udfordringer vil Kommissionen foreslå en henstilling om nye veje til en vellykket skolegang med fokus på dårligt stillede elever. Kommissionen vil også foreslå initiativet "Pathways to School Success", som skal fokusere på at fjerne koblingen mellem uddannelsesmæssig præstation og social, økonomisk og kulturel baggrund. Kommissionen vil også nedsætte en ekspertgruppe, som skal arbejde for at skabe gode læringsmiljøer for grupper af elever i risiko af underpræstation og fremme trivsel i skolen (s. 9-10).

Digitalisering spiller en central rolle i strategien. Europa-Kommissionen ser positive aspekter i børns brug af digitale redskaber. Blandt andet ser Kommissionen et inklusionspotentiale i brugen af digitale

redskaber, især for børn med funktionsnedsættelser, som kan bruge disse redskaber for at lære eller deltage i rekreative aktiviteter. Europa-Kommissionen ser nogle udfordringer med digitalisering som skal adresseres. Kommissionen nævner udfordringer relateret til eksponering overfor skadeligt eller ulovligt indhold eller kontakt, herunder misinformation eller seksuelle tilbud. Derudover nævner Kommissionen udfordringer relaterede til overeksponering til skærme og onlineaktiviteter, som kan føre til fysiske og psykologiske problemer. Digital ulighed er også et problem. Risici og problematikker i den sammenhæng er, ifølge Kommissionen, blevet øget under pandemien, hvor børn skulle bruge mere tid på online-aktiviteter. For at adressere disse udfordringer, vil Europa-Kommissionen i 2022 vedtage en ajourført strategi for et bedre internet for børn (s. 16-18).

Kunstig intelligens (AI) er et element som vil påvirke børn og deres rettigheder, gennem, blandt andet, uddannelsessystemet. Kommissionen anerkender at der eksisterer risici knyttet til privatlivets fred, sikkerhed og tryghed. Det er derfor Kommissionens ambition at kortlægge, gennem et kommende forslag om den horisontale retlige ramme for kunstig intelligens, brugen af højrisiko-AI-systemer, der udgør en betydelig risiko for grundlæggende rettigheder, herunder for børns rettigheder (s. 18).

Strategien indeholder derudover en række opfordringer til techvirksomheder. Disse er at sikre, at deres digitale produkter og tjenester tager hensyn til børns rettigheder, herunder privatlivets fred eller beskyttelse af personoplysninger, at udstyre børn og forældre med værktøjer til at kontrollere børnenes tid og adfærd bag skærmen og beskytte dem mod virkninger af overforbrug af onlineprodukter og at styrke foranstaltninger til bekæmpelse af skadeligt indhold og underlødige kommerciel kommunikation; samt at fortsætte bestræbelserne på at opdage, indberette og fjerne ulovligt onlineindhold (s. 18).

Inklusion i uddannelsessystemer er et emne som er nævnt i strategien og som er koblet med digitalisering og fjernundervisning. Det bliver bemærket i strategien, at inklusiv læring betyder at skabe meningsfuld læring i forskellige miljøer og derfor vil Europa-Kommissionen fremsætte diverse forslag for at fremme udviklingen af mere fleksible inklusive uddannelser i grundskole og ungdomsuddannelser gennem en blanding af forskellige læringsmiljøer (fysisk og fjernundervisning) og metoder (både digitale og ikke-digitale). Disse forslag skal tage hensyn til de konkrete udfordringer som dårligt stillede grupper oplever. Konkret, vil Kommissionen foreslå en Rådshenstilling om online- og fjernundervisning på primær- og sekundærtrinnet (s. 9-10).

Strategien sætter også fokus på barnets rettigheder på det globale plan. Det er Europa-Kommissionens ambition, at EU skal bidrage til at sikre at alle børn har adgang til blandt andet tryk og inklusiv uddannelse af høj kvalitet. Konkret skal EU's udviklingspolitikker investere yderligere i udviklingen af tilgængelige uddannelsessystemer af høj kvalitet, herunder i dagtilbud, grundskoleundervisning og ungdomsuddannelser. Derudover skal finansiel støtte sikre adgang til økonomisk overkommelig og

bæredygtig konnektivitet for skoler og inddragelse af digitale færdigheder i skolernes læreplaner og lærernes uddannelse. Europa-Kommissionen vil øremærke 10 % af den samlede finansiering til uddannelse under NDICI i Afrika syd for Sahara, Asien og Stillehavsområdet samt Nord-, Syd- og Mellemamerika og Caribien, samt at fortsætte med at afsætte 10 % af finansieringen til humanitær bistand til uddannelse i nødsituationer og langvarige kriser og fremme tilslutningen til [erklæringen om sikre skoler](#) (s. 19-22).

Tiltag på nationalt niveau

Strategien inkluderer forskellige relevante tiltag som skal udføres af medlemsstaterne.

For at styrke børns demokratisk deltagelse, skal medlemsstaterne styrke uddannelse i medborgerskab, ligestilling og deltagelse i demokratiske processer i skolerne læreplaner på lokalt, regionalt og EU-niveau (s. 5).

For at sikre at børn har god mental sundhed, opfordrer Europa-Kommissionen medlemsstaterne til at identificere børn som en prioriteret gruppe i deres nationale strategier omkring mentale sundhed (s. 8).

Fysisk og psykologisk vold mod børn får også opmærksomheden af Kommissionen i strategien.

Herunder bliver det bemærket at vold i skolerne og blandt jævnaldrende er almindeligt. Europa-Kommissionen opfordrer derfor medlemsstaterne til at bekæmpe vold i skolen og sikre tilstrækkelig støtte til børn med særlige problemer, som bliver udsat for vold (s. 11-13)

Europa-Kommissionen problematiserer at der findes for få støtteforanstaltninger for deltagelse i dagtilbud, som er rettet mod børn med indvandrerbaggrund og børn med minoritetsbaggrund.

Kommissionen mener, at dagtilbud spiller en vigtig rolle for disse børn, da det ville gavne dem fra et sprogligt perspektiv. Europa-Kommissionen vil derfor foreslå en revision af Barcelonamålene med henblik på at fremme en yderligere harmonisering blandt medlemsstaterne af børns deltagelse i dagtilbud. Derudover opfordrer Kommissionen medlemsstaterne til at fortsætte implementering af de relevante tiltag på uddannelsesområdet, anbefalet i [handlingsplanen om integration og inklusion 2021-2027](#) (s. 10).

For at adressere udfordringer og problematikker i relation til digitalisering, opfordrer Kommissionen medlemsstaterne til at sikre effektiv og lige adgang til digitale redskaber og højhastighedsinternetforbindelser, digitale færdigheder og tilgængeligt undervisningsmateriale, undervisningsværktøjer, blandt andet på internettet, for alle børn. Medlemsstaterne bliver også opfordret til at støtte udviklingen af børns grundlæggende digitale færdigheder gennem [den digitale kompetenceramme for borgerne](#) og at støtte digital dannelse som led i uddannelse, for at styrke børns færdigheder til at kritisk evaluere onlineindhold og opdage misinformation og skadelige elementer (s. 18).

For at bekæmpe kønsstereotyper og sikre lige muligheder i det digitale arbejdsmarked, opfordrer Europa-Kommissionen medlemsstaterne til at tilskynde børn, og især piger, til at søge ind på uddannelser inden for naturvidenskab, teknologi, ingeniørfaget og matematik (STEM) (s. 18).

Tidligere initiativer spiller også en rolle i strategien. Derfor, opfordrer Kommissionen medlemsstaterne til arbejde hen imod at nå målsætningerne for det europæiske uddannelsesområde. Derudover vil Europa-Kommissionen støtte medlemsstaterne i deres arbejde for at implementere [Rådets henstilling om erhvervsrettet uddannelse med henblik på bæredygtig konkurrenceevne, social retfærdighed og modstandsdygtighed](#) fra 2020 (s. 9-10).

Implementering og finansiering

Europa-Kommissionen vil monitorere strategiens implementering på EU- og nationalt niveau og rapportere fremskridt til det europæiske forum for børns rettigheder. Børn vil også være inkluderet i monitoreringsprocessen gennem den kommende platform for børns deltagelse (*Children's Participation Platform*). Hvis nødvendigt, vil strategiens handlingspunkter blive opdateret (s. 24-25).

Europa-Kommissionen vil også oprette et EU-netværk for børns rettigheder. Formålet med det, er at styrke dialog og læring mellem EU og medlemsstaterne om børns rettigheder, samt at støtte implementering, monitorering og evaluering af strategien. Netværket skal bestå af nationale repræsentanter, og vil i konkrete tilfælde inddrage andre, herunder internationale og ikke-statslige organisationer, repræsentanter for lokale og regionale myndigheder og børn. Det er også Kommissionens ambition at udvikle samarbejde med blandt andet lokale og regionale myndigheder, civilsamfundet og ombudsmænd for børn (s. 22-23).

Det er Kommissionens ønske at medlemsstaterne prioriterer børns rettigheder i EU's finansieringsprogrammer i overensstemmelse med nationale og regionale behov (s.23).

Konkret, kan den Europæiske Socialfond Plus (ESF+) og Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU) bruges til at støtte investeringer i udvikling af menneskelig kapacitet og infrastruktur, udstyr og adgang til tjenester inden for uddannelse, beskæftigelse, boliger, sociale forhold, sundhed og børneoplysning samt omlægningen fra institutionspleje til familiepleje og pleje i lokalmiljøet. Medlemsstater som har en andel af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse over EU-gennemsnittet, skal øremærke 5 % af ESF+-finansieringen til børnefattigdomsbekæmpelse, men andre lande skal allokere et passende beløb (ibid).

Andre EU-finansieringsmuligheder kan bruges i implementering af denne strategi, herunder programmet for retlige anliggender, programmet for borgere, lighed, rettigheder og værdier, Erasmus+, Horisont 2020, det digitale program, genopretnings- og resiliensfaciliteten, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af

Landdistrikterne (ELFUL), REACT-EU, InvestEU, NextGeneration EU og instrumentet for teknisk støtte (s. 24).

Medlemsstaterne opfordres af Europa-Kommissionen til at inddrage lokale og regionale myndigheder, civilsamfundet, og sociale og økonomiske parter i udviklingen, revidering, implementering og monitorering af programmerne for EU-midlerne for perioden 2021-2027 (s. 24).

Europa-Kommissionen nævner også at strategien skal suppleres af forpligtelser og investeringer på nationalt plan. Derfor opfordrer Kommissionen medlemsstaterne til at udvikle evidensbaserede nationale strategier for børns rettigheder i samarbejde med alle relevante interessenter, herunder børn. Derudover opfordrer Kommissionen medlemsstaterne til at ratificere alle valgfrie protokoller til børnekonventionen og handicapkonventionen og til at tage behørigt hensyn til de afsluttende bemærkninger fra FN's Komité for Barnets Rettigheder og FN's Komité for Rettigheder for Personer med Handicap (s. 24).

